

РЕМЕЙК ЯК КРЕАТИВНИЙ ЧИННИК КУЛЬТУРИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Шевченко Наталія Валеріївна

*аспірантка кафедри філософської антропології,
філософії культури та культурології*

*Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

XXI століття знаменувало перехід до Четвертої промислової революції, що характеризується стрімким розвитком технологій обробки інформації, а також дифузією між фізичним та цифровим світом, що справляє небачений вплив на індивіда та людство в цілому [1]. Розвиток цифрових технологій сягає від започаткування епохи цифрової культури до створення цифрової ідентичності індивіда. Поступово йде процес міжгенераційної зміни цінностей, що переходять від матеріалістичних пріоритетів до постматеріальних [2]. Актуальним стає становлення нового типу культури, що відображає концепцію і цілі сталого розвитку. Культура виступає сенсоутворюючою системою самоорганізації людини, здатної до саморозвитку, в якій роль атрактора виконує мета розвитку, комплекс відносин та система цінностей [3]. Культура сталого розвитку стає способом адаптації та організації життєдіяльності людей за формування постіндустріального суспільства та виникнення нового світосприйняття, що відображає цілі сталого розвитку, а саме розуміння минулого як цінності для майбутнього та збереження минулого в ім'я майбутнього.

Пріоритет культури було визначено в резолюції ООН на конференції «Ріо+20» в Ріо-де-Жанейро у 2012 р., де задля досягнення мети сталого розвитку було сформульовано цілеспрямовану зміну культури сучасного суспільства згідно гуманістичних та екологічних цінностей [4].

За Дж. Гоксом, розвиток суспільства забезпечується економікою (створення матеріальних цінностей), соціумом (створення цінностей), екологією (відповідальність за навколишнє середовище), які поєднуються культурним виміром, що передбачає наявність таких аспектів як цінності, прагнення, зв'язки, розмаїття, творчість, інноваційність тощо [5, с. 25]. Тому цілі сталого розвитку культури полягають у суспільному створенні і передачі ідентичності, сенсів, знань, переконань, прагнень, пам'яті, поглядів тощо та спосіб життя певної спільноти: звичаї, вірування, етикет, одяг, кухня, мова, мистецтво тощо [6]. Декларація ЮНЕСКО щодо куль-

тури визначає культурну спадщину як джерело творчості: будь-яка творчість бере свій початок в культурних традиціях, але досягає розквіту в контакті з іншими культурами. Необхідно зберігати, популяризувати та передавати наступним поколінням культурну спадщину в усіх її формах, адже вона відображає досвід та сподівання людства, створюючи живильне середовище для творчості в усьому його різноманітті, заохочуючи до міжкультурного діалогу. Ремейк як гнучкий механізм творчої трансформації надає широкі можливості щодо оновлення та актуалізації символів та образів минулого, їх сучасній інтерпретації тощо.

Але, якщо зміну споживацького ракурсу суспільства на творчий та збереження традицій через їх оновлення можна тільки привітати, то з самовдосконаленням індивіда постає проблема у зв'язку з нестримним, безупинним, неконтрольованим розвитком цифрових технологій, за яких людина в майбутньому можливо, буде змушена змагатися зі своїм клоном або цифровим двійником. Крім сталих цілей розвитку в суспільстві зі сплеском розвитку цифрових технологій постають такі концепти як трансгуманізм, постхьюман, цифрова ідентичність, клонування мозку або створення електронної копії індивіда. Природа людини зводиться до її психо-біологічних якостей, розглядається можливість створити досконалу людино-машину, на кшталт ідеї середини XVIII ст про людино-машину Ж. Ламетрі. Постає питання етичного виміру такої діяльності, адже дані дії ведуть до поки що невизначених наслідків в майбутньому.

Усі ці концепти передбачають вдосконалення або трансформацію індивіда. Тобто, результатом впровадження таких концептів буде можливим створити n - кількість копій особистості людини, які будуть або фізично присутні в суспільстві, або віртуально в цифровому середовищі. Ким вони себе вважатимуть, які цілі будуть ставити перед собою та які цінності нести в суспільство? Хто буде володарем цифрових двійників та як ними буде розпоряджатися? Очевидно, що людина вдосконалена може поєднувати в собі знання про звичаї та традиції декількох культур, а можливо це буде «чистий лист», нульовий варіант, який буде навчатися в суспільстві традиційних людей. Як далеко можуть сягнути інновації в галузі покращень людини та скільки копій цифрової особистості можна буде собі виготовити?

Всі ці питання вже зараз викликають занепокоєння, адже навіть американський винахідник І. Маск закликає уряди до превентивного контролю над подібними експериментами, бо «точку неповернення» не визначено [7], з іншого боку лякаючи суспільство втратою своєї актуальності в якості звичайних людей, та спонукаючи до симбіозу індивідів з машинами в епоху панування штучного інтелекту [8].

Концепція трансгуманізму розглядає можливості трансформації та вдосконалення людини за своїми фізичними та психічними показниками.

Англійський філософ і футуролог М. Мор (Max More) вважає, що трансгуманізм – це процес постійного вдосконалення, покращення хаотичного задуму природи, але зовсім не гарантія виключно досконалих технологічних рішень, більш морфологічна свобода, ніж механізація тіла [9].

Проте постає питання ідентичності в трансгуманізмі – ким буде себе вважати, які цінності буде сповідувати вдосконалений індивід? В рамках цифровізації компанія Google веде оцифрування мозку людини та його відтворення на комп'ютері, створюючи таким чином запасні копії особистості. З'являється все більше технологічних сервісів, що дозволяють створити цифрову копію людини, що перевершує оригінал за певними параметрами, наприклад, стартапи, де можна спілкуватися з цифровими копіями відомих людей (Dorpl), завдяки клонуванню голосу (Murf, Lovo.ai), миттєво перекладати контент на будь-яку мову світу (HejGenLabs), інші аналізують цифровий відбиток (BrandYourself), відбирають ідеї для контенту (Jasper.ai), змінює візуальний контекст (Midjourney), замінюють скриптора або аналітика (ChatGPT) тощо. На сьогодні будь-хто може створити цифрових двійників та управляти ними, що надає необмеженої можливості не тільки представникам бізнесу і креаторам, а й медіа, політикам, терористам тощо. Виникає загроза підміни та маніпуляцій, наприклад, виборчої кампанії, адже технології дозволяють помістити цифрового двійника у будь-який візуальний контекст та поширити від його імені будь-які заяви. Поки нейромережа навчена копіювати сенси й образи, і це ще має компілятивний, рекомбінантний характер, їй не вистачає живих емоцій, харизми, притаманних людині. Наприклад, в акторській гільдії США навіть відбувся страйк з вимогами учасників на право отримувати зарплатню за людську унікальність, навіть якщо кінокомпанія наймала не живого актора, а створювала його цифрову копію. Етичний аспект подібних технологій є невирішеним.

Завдяки прогресивному розвитку цифрових технологій вдосконалюються умови для трансформації людини та людської свідомості, розширюються межі людських можливостей, за яких віртуальна реальність набуває реальної ваги та може стати загрозою, змінюючи фізичне буття суспільства та кожного індивіда. Ремейк як метод трансформації в цифровій культурі є засобом культурного та цифрового безсмертя, адже передбачає нескінченну кількість змін та удосконалень відповідно до запитів володаря цифрової копії та потреб сучасного суспільства.

Література:

1. Schwab K. Fourth Industrial Revolution. Currency, 2017. 192 p.
2. Inglehart R. Modernization and Postmodernization. Princeton, 1997. 464 p.
3. Sperber D. Explaining Culture. A Naturalistic Approach. Oxford, 1996. 175 p.

4. Загальна декларація ЮНЕСКО про культурне розмаїття від 2 листопада 2001 року Генеральною конференцією ООН з питань освіти, науки та культури. URL: <https://www.refworld.org/legal/resolution/unesco/2001/en/35901>
5. Hawkes J. *The Fourth Pillar of Sustainability*. Melbourne, 2001. 70 p.
6. Буценко О. Питання культури та культурної спадщини в проєкції цілей сталого розвитку. *Мистецтвознавство України*. 2020. № 20. С. 8–13. DOI:10.31500/2309-8155.20.2020.220912
7. Taplin J. *The End of Reality: How the Billionaires are Selling a Fantasy Future of the Metaverse, Mars and Crypto*. NY, 2023. 368 p.
8. Kharpal A. Elon Musk: Humans Must Merge with Machines or Become Irrelevant in AI Age. *CNBC, Tech Transformers*. 13 February 2017. URL: <https://www.cbc.com/2017/02/13/elon-musk-humans-merge-machines-cyborg-artificial-intelligence-robots.html>
9. Blackford R., Bostrom N., Dupuy J.-P., Grassie W. *H+/-: Transhumanism and Its Critics* / Ed. By Hansell G. and Grassie W. NY : Metanexus Institute, 2011. 278 p.
10. Русаков, С. Вплив імерсивних технологій на сприйняття мистецтва в контексті трансформації сучасного артринку: культурологічні аспекти дослідження. *Питання культурології*. Березень 202. Вип. 41. С. 121–133. doi:10.31866/2410-1311.41.2023.276701